

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

**АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

**Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства**

Випуск 15

Засновано у 2003 році

Рівне – 2015

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 15 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2015. – 211 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор Київського університету ім. Б.Грінченка
- Баканурський А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
- Виткалов С.В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ (відповідальний секретар)
- Воробйов А.М.** – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
- Дем’янчук О.Н.** – доктор педагогічних наук, професор Луцького інституту розвитку людини „Україна”
- Жилюк С.І.** – доктор історичних наук, професор РДГУ
- Коваль Г.П.** – доктор педагогічних наук, професор РДГУ
- Кралуц П.М.** – доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор ХДАК
- Поніманська Т.І.** – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор РДГУ
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор РДГУ
- Троян С.С.** – доктор історичних наук, професор РДГУ
- Костюк Л.К.** – кандидат історичних наук, доцент РДГУ
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

- Арцишевський Р.А.** – доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
- Брилін Б.А.** – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Видання індексується *Google Scholar*

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 16 від 24.12.2015 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

researched work, which is carried out on the level of alternation of the sections parts of polyphonic, homophone and harmonic compositions, fast and slow tempos, male and female timbres etc. Its been stated that intonation monolithic quality of the cycle is guaranteed/supported mainly by the tonal unity of cycle's parts pieces. The author researcher also addresses the genre content of the themes topics of the concert, pointing among them the significance of choruses and piping.

Key words: Dmytro Bortniansky, chorus, choral cycle, intonation range, choral ensemble, sound attack, conductor's gesture.

Надійшла до редакції 3.10.2015 р.

УДК 433.2

Веремчук Ірина Анатоліївна, магістрант кафедри культурології та музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного університету;

Шолудько Наталя Гаврилівна, доцент кафедри культурології та музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного університету

УКРАЇНСЬКА ВОКАЛЬНА ШКОЛА В ПОСТАТЯХ: ВІХИ СТАНОВЛЕННЯ

Здійснено огляд становлення і розвитку української вокальної школи крізь призму творчості С. Крушельницької, М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, Є. Мірошніченко та В. Лук'янець, відзначено особливості їх творчого шляху та громадської позиції.

Ключові слова: вокальна школа, оперне мистецтво, С. Крушельницька, М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, Є. Мірошніченко, В. Лук'янець.

Актуальність теми. Досліджуючи тему жіночих постатей в площині культурно-мистецького життя України, не можна оминати питання становлення та розвитку української вокальної школи, яка дала світові імена С. Крушельницької, М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, Є. Мірошніченко та В. Лук'янець, варто відзначити особливості їх творчого шляху й громадянської позиції.

Аналіз публікацій. Феномен української вокальної школи отримав всебічне висвітлення в науковому доробку представників сучасної Київської вокальної школи, професорів В. Антонюк «Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект» [1], Б. Гнидя «Історія вокального мистецтва» [3]. Питання жіночих постатей в мистецькому житті розглядається в збірці нарисів «Українки в історії ХХ-ХХІ століття» за ред. В. Борисенка [11], монографії О. Стяжкіної «Жінки в історії української культури другої половини ХХ століття» [10]. Матеріали про життя і творчість видатних оперних співачок знаходимо в наукових розвідках Т. Швачко [12-13], М. Кагарлицького [6], Г. Кабки [5], В. Грабовського [4; 6], О. Чекан [14].

Мета розвідки полягає в осмисленні місця та ролі жінок-вокалісток (С. Крушельницької, М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, Є. Мірошніченко, В. Лук'янець) у становленні української вокальної школи.

Визначення «школи» у вокальному мистецтві може розглядатися як поняття художньо-стилістичне, так і педагогічне. Школа може бути визначеним напрямом у вокальній творчості композитора (стиль музики), виконавстві (стиль виконання) та вокальній педагогіці (система, принципи і прийоми навчання) [1; 71].

Українська національна оперна культура сприймалася музикантами як частина світової музичної культури і, водночас, музичне життя України не мислилося без досягнень зарубіжної музики. Вплив західноєвропейської вокальної традиції на українську школу оперного співу ХІХ – початку ХХ ст. простежується у творчості С. Крушельницької. Великою мірою завдяки її творчості надзвичайної актуальності набуло на той час гасло «європеїзації» української школи оперного виконавства, реалізація якого передбачала необхідність підвищення виконавського професіоналізму, розширення жанрового діапазону виконуваних партій тощо.

Вокальну освіту співачка здобула в Львівській консерваторії (1888-1893 рр.) у класі В. Висоцького, удосконалювалася в Мілані у Ф. Креспі (1893-1894 рр.), вагнерівський репертуар вивчала в проф. Генсбахера у Відні (1895 р.).

Початок артистичної діяльності співачки пов'язаний з львівським хоровим товариством «Боян». Виступи С. Крушельницької, М. Менцинського, О. Мишуги, О. Парахоняк, М. Голинського з

«Бояном» мали подвійне значення, а саме: розвивали музично-культурний рівень народу шляхом популяризації класичної та української музики, сприяли утвердженню національних ідей і дозріванню національної свідомості.

В. Барвінський зазначав, що «відповідно до розвитку нашого вокального мистецтва і його переваги над інструментальним з'являлись у нас перш за все виконавці-вокалісти, з яких здобули собі світову славу та стали прикрасами першорядних чужих сцен чи естрад, як С. Крушельницька, О. Мишуга, М. Менцинський, Е. Гушалевиц О. Носалевич» [2; 133].

Як оперна співачка С. Крушельницька дебютувала на сцені Львівської опери 15 квітня 1893 р. у партії Леонори в опері «Фаворитка» Г. Доніцетті; далі був виступ у партії Сантуцци в опері «Сільська честь» П. Масканьї. Проте Крушельницька, відчуваючи недостатність своєї фахової і загальної освіти, з метою продовжити навчання, їде до Італії.

У 1904 р. на запрошення Дж. Пуччіні С. Крушельницька виконала партію Батерфляй в його опері «Чіо-Чіо-сан» в театрі «Гранде» в Північній Італії. Місцева преса писала про велику силу мистецтва актриси-співачки, про те, що найбільші театри земної кулі сперечаються між собою за право приймати у себе видатну артистку.

Не можна оминати увагою й іншу грань видатної землячки – її безмежну любов до України. Так, живучи тривалий час в Італії, С. Крушельницька завжди була зі своєю Батьківщиною: це колосальні гонорари на потреби української громади, участь у Шашкевичівських і Шевченківських вечорах, благодійні концерти на будівництво українського театру у Львові, підтримка українського студентства у його боротьбі за свої національні права.

П'ять сезонів (1898-1902 рр.) Крушельницька була примадонною Варшавської опери. Тут відбувся її тріумфальний виступ у 500-й виставі «Галька» С. Монюшка. На одному з концертів, організованих дирекцією Варшавської опери для родини російського імператора, горда українка в знак протесту проти царського свавілля заспівала тужливу народну баладу «Ой попід гаєм зелененьким брала вдова льон дрібненький».

У повоєнний період С. Крушельницька працювала у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка. Відносно пізно розпочавши педагогічну діяльність, вона все ж змогла спрямувати на справжню мистецьку дорогу талановитих учнів, серед яких Т. Братківська, О. Білявська, М. Дувіряк, О. Шиффер, Л. Єщенко, А. Чікова, Н. Кузьміна, К. Чернет, Б. Антоневиц-Скрипничук, Н. Богданова-Пелехата.

Сучасницею С. Крушельницької була М. Литвиненко-Вольгемут, чие ім'я по праву відносять до корифеїв української оперної сцени. Творче становлення співачки збіглося з періодом інтенсивного розвитку вітчизняної музичної культури, її національного самовизначення, утвердження як суб'єкта світового культурного процесу в перші десятиліття ХХ ст.

«Є митці, – відзначав видатний оперний диригент А. Пазовський, – творчість яких образно втілює в собі найкращі й типові риси свого народу: його красу, його розум, його правду. До цих народних – у найвищому розумінні цього слова – художників належить народна артистка СРСР М. Литвиненко-Вольгемут. Її артистична індивідуальність гармонійно поєднує чудовий своєю красою голос, високу сценічну майстерність, художню ерудицію, благородну строгість стилю виконання» [13; 22].

Закінчивши Київське імператорське музичне училище в 1912 р., М. Литвиненко-Вольгемут вирішила вступити до І українського стаціонарного театру М. Садовського. Проте досить обмежений репертуар театру («Галька» С. Монюшка, «Сільська Честь» П. Масканьї, «Продана наречена» Б. Сметани) не давав можливості на повну силу розкритися вокальному талантові Марії. Тому вже у 1914-1916 рр., будучи солісткою Петроградського театру музичної драми, М. Литвиненко-Вольгемут успішно опановує російську і зарубіжну оперну класику.

Разом із Л. Курбасом, А. Петрицьким, Я. Степовим, М. Багриновським, співачка належить до фундаторів Української державної музичної драми (такою була офіційна назва) – першого українського оперно-балетного театру, що запрацював влітку 1919 р. у Києві. Подальша діяльність М. Литвиненко-Вольгемут пов'язана з організацією нових колективів, як Музична драма і поступовим утвердженням у репертуарі російських оперних антреприз українських вистав.

Понад 20 років життя Марія Іванівна віддала педагогічній роботі в Київській консерваторії. Великий практичний досвід, вокальна школа, в якій гармонійно поєднувалися традиції російського оперного співу, італійського бельканто та українського народного виконавства, дали змогу виховати чимало співаків, що працювали в оперних театрах Києва, Кишинєва, Ленінграда.

З наступним періодом становлення українського національного оперного театру, з часу його розквіту, блискучих перемог на першій Декаді в Москві у 1936 р., із всесоюзним визнанням його

чудових майстрів нерозривно пов'язане ім'я Оксани Андріївни Петрусенко. «...Відблиск чудесної майстерності М. Заньковецької, М. Садовського, П. Саксаганського лежав на тій, хто вже першою, такою заспіваною і такою безсмертною піснею Наталки «Віють вітри», – брала в полон людські серця...Голос Оксана Петрусенко мала першорядний...» [8].

«Оперний» період театральної діяльності Петрусенко розпочався у стінах Казанської опери (1922 р.), де вона блискуче дебютувала в партії Оксани в опері «Черевички» П. Чайковського. Згодом були оперні сцени Свердловська (нині Єкатеринбург) і Самари, де артистка здобула високий авторитет професійної співачки. Свій репертуар вона поповнила партіями Купави, Мілітриси, Марфи в операх «Снігуронька», «Казка про царя Салтана», «Царева наречена» Римського-Корсакова, Горислави в «Руслані і Людмилі» Глінки, Антонії, Джульєтти в «Гофманових казках» Оффенбаха. У 1934 р. Петрусенко повертається на українську сцену вже визнаним майстром оперного мистецтва.

На київській оперній сцені Оксана Андріївна пробула всього 6 років, проте встигла завоювати почесне місце серед таких уславлених майстрів українського оперного мистецтва, як М. Литвиненко-Вольгемут, З. Гайдай, М. Донець, І. Паторжинський, Ю. Кипоренко-Даманський, набути широкої популярності не лише в Україні, а й у Москві, Ленінграді, усюди, де їй доводилось виступати у виставах чи концертах.

М. Кагарлицький, дослідник творчості О. Петрусенко, писав: «Ці шість років були роками тріумфу й безсмертя Оксани Петрусенко. Як С. Крушельницька свого часу царювала в Ля Скалі, так царювала, була всенародною улюбленицею на Київській оперній сцені О. Петрусенко» [6; 132].

Здійснюючи ретроспективний аналіз становлення української вокальної школи крізь призму творчості видатних представниць, розглянемо й творчий шлях примадонни української оперної сцени Євгенії Мірошніченко, ім'я якої засяяло у другій пол. ХХ ст.

Навчання оперному мистецтву розпочалося в Київській консерваторії ім. П. Чайковського у класі талановитої співачки і педагога М. Донець-Тессейр. Ще в студентські роки до її репертуару входили такі відомі твори, як «Солов'їний романс» Кос-Анатольєвського, «Лебідь» Сен-Санса, арія Джільди з «Ріголетто» Верді і всім відомий «Соловейко» Аляб'єва.

На початку виконавської кар'єри Є. Мірошніченко, слід зазначити, що вона стала солісткою Київської опери у той час, коли та була справжньою академією українського вокального мистецтва, а поряд із молодією співачкою працювали Б. Гмиря, М. Гришко, М. Ворвулев, Ю. Гуляєв, Є. Чавдар, Л. Руденко. Розквіт таланту Є. Мірошніченко припадає на роки тоталітарного режиму, коли існувала «залізна завіса» і Москва неохоче «випускала» наших талановитих артистів за кордон. Однак вона і за цих умов успішно стажувалася в міланському театрі «Ла Скала» (1961 р.), гастролювала в Канаді, Франції, Японії, Югославії, Румунії, Польщі, Болгарії. На сцені Національного академічного театру опери та балету ім. Т. Шевченка упродовж 40 років (1957-1998 рр.) вона проспівала понад 20 партій. Особливу любов у прихильників її таланту здобули партії Йолан у «Мілані», Ярини в «Арсеналі» Г. Майбороди, Венери в «Енеїді» М. Лисенка, Шемаханської цариці в «Золотому півникові»; а її Лючія з опери Г. Доніцетті – шедевр в історії світового оперного мистецтва.

Особливе місце в репертуарі Є. Мірошніченко посідали українські народні пісні, а також солоспіви сучасних українських композиторів: «Помню, помню о чем пел соловей» Ю. Мейтуса, «У вишневому садочку» М. Вілінського, «Ти моя вірна любов» П. Майбороди, «Дніпровський вальс» І. Шамо. Проте найбільше співачку захоплювали народні пісні про жіночу долю: «Ні, мамо, не можна нелюба любити», «Чотири воли пасу я», «Ой я мала у коморі просо», «Не стій, вербо, над водою» в обробці М. Дремлюги.

Великий артистичний талант, прекрасна вокальна школа забезпечили успішну й плідну роботу Євгенії Семенівни у Національній музичній академії України, якій вона присвятила 30 років свого життя. «Господь Бог був такий милостивий до мене, що подарував ще й хист педагогічний». «Головне для мене – виявити і сформувати неповторну індивідуальність професійного оперного актора, а не «підганяти» його під свою манеру співу...» [12; 223].

В академії Є. Мірошніченко створила власну школу виховання молодих співаків, поєднавши традиції українського і західного виконавства. Поміж її учнів – лауреати всеукраїнських і міжнародних конкурсів, солісти Національної опери України та багатьох театрів світу, зокрема – М. Дідик, О. Нагорна, В. Степова, Т. Ганіна, С. Чахоян, К. Стращенко, С. Ковнір, О. Ярова, С. Пашук, О. Терещенко, викладачі НМАУ – В. Семенова, Т. Ходакова.

Для підтримки талановитої молоді й акторів-ветеранів Євгенія Семенівна створила Міжнародний благодійний фонд свого імені (2002 р.). «Проектом життя» для Є. Мірошніченко стало створення Малого оперного театру, покликаною знайомити з маловідомим класичним репертуаром і

сучасними творами, а також дати можливість молодим співакам працювати в Україні. Проте «Мала опера», так і не побачила свого слухача у форматі, задуманому співачкою.

Сучасне оперне мистецтво в Україні представлене плеядою жіночих імен, серед яких О. Крамарєва, Н. Николаїшин, Т. Пімінова, З. Рожок, К. Стращенко, С. Чахоян, В. Ченська, Т. Анісімова, Л. Гревцова, І. Даць, А. Швачка та О. Нагорна. До лідерів оперної сцени, які репрезентують українську вокальну школу у світі, належать провідні солісти Віденської національної опери – З. Кушплер, Варшавської камерної опери – О. Пасічник, Лейпцизької опери – О. Токар та солістка опери «Міссісага» в Канаді – С. Катернозу.

Провідне місце серед сучасних оперних співаків західної діаспори посідає народна артистка України В. Лук'янець. Висока виконавська культура Вікторії базується на солідній вокальній освіті: закінчила Київське музичне училище ім. Р. Глієра та Київську консерваторію ім. П. Чайковського, навчаючись у видатної оперної співачки Є. Чавдар. Творча біографія співачки розпочалася на сцені Національної опери України, де їй одразу після закінчення Київської консерваторії, запропонували провідні партії в операх «Царева наречена», «Дон Жуан», «Тасмний шлюб» та ін.

«Конкурсна епопея» В. Лук'янець розгорталася стрімко та успішно, а перемога на конкурсі ім. Марії Каллас в Афінах остаточно підтвердила, що на оперному небосхилі Європи з'явилася нова яскрава зірка. Співачку запросили до Москви, а невдовзі вона стала солісткою одного з найпрестижніших театрів світу – Віденської Штатсопери. Однак, як стверджує сама артистка, натхнення її бере початок на Батьківщині: «Ніщо не замінить мені рідної землі, рідного повітря, тої теплоти, яка йде від людей рідних...» [14; 52].

За свідченням О. Москальця [7; 13], величезний і складний репертуар співачки зумовлений гнучкою системою ангажементів та оперативністю підготовки нових вистав у західних оперних театрах, де консервативний принцип стаціонарних постійних труп у Європі майже відсутній, а накопичення репертуару артиста залежить виключно від працездатності та попиту на його мистецтво.

Розкриттю творчих можливостей В. Лук'янець, сприяло розмаїття шкіл і стилів оперної спадщини та сучасної музичної літератури, охоплене нашою співвітчизницею. До найуспішніших виступів співачки належать її спів у «Кантаті» Моцарта у Віденському музичному товаристві в Wiener Musikverein, партія Розаури в опері «Хитра вдова» Вольфа-Феррарі на сцені оперного театру Ніцци, партія Берти у опері «Пророк» Дж. Мейєрбера, партію Віолетти в «Травіаті» Дж. Верді у Буенос-Айресі.

У репертуарі співачки вагоме місце посідають й твори українських композиторів: М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, М. Скорика, Л. Колодуба, Л. Яценка, В. Сільвестрова, Ю. Іщенко, Л. Дичко, а також безліч українських народних пісень.

На даний час В. Лук'янець є солісткою Віденської опери, а з 1998 р. ще й незалежною виконавицею. Успішно поєднує виступи з педагогічною діяльністю: професор Віденської консерваторії, почесний доктор педагогічних наук України. Вокал В. Лук'янець – неодмінна згадка про Україну у світі.

Висновки. Отже, розглядаючи питання розвитку української вокальної школи, ми звернулися до творчості виконавиць зі світовим ім'ям: С. Крушельницької, М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, Є. Мірошніченко, В. Лук'янець, творчість яких охоплює різні періоди, починаючи з кінця XIX ст., що засвідчує сталий розвиток, формування та наслідування традицій української вокальної школи. Співачки творили українське оперне мистецтво шляхом внесення феномена української пісні у скарбницю світової культури; доклали чимало зусиль для будівництва Українського театру у Львові (С. Крушельницька), створення Української державної музичної драми (М. Литвиненко-Вольгемут), Малої опери у Києві (Є. Мірошніченко). Практичний досвід, здобутий за межами Батьківщини, власна вокальна школа співачок, що поєднувала західноєвропейські традиції, традиції російського оперного співу, італійського бельканто та українського народного виконавства, дали змогу виховати яскраву плеяду висококласних виконавців, які перейняли у своїх викладачів принципи не лише виконавства, а й педагогіки, що дозволило закласти підвалини вітчизняного вокального мистецтва й вивести його на провідні позиції у світі.

Список використаної літератури

1. **Антонюк В.** Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: моногр. / В. Антонюк. – К. : Українська ідея, 2001. – 144 с.
2. **Барвінський В.** З музично-письменницької спадщини. Дослідження, публіцистика, листи / В. Барвінський. – Дрогобич : Коло, 2004. – 256 с.
3. **Гнидь Б.** Історія вокального мистецтва: підручн. / Б. Гнидь. – К. : НМАУ, 1997. – 320 с.

4. **Грабовський В.** Наша гордість і трагедія [про О. Петрусенко] / В. Грабовський // Літературна Україна. – 2007. – 29 берез. – № 12.
5. **Кабка Г.** Кризь терни до зірок. Євгенія Мірошніченко про історію свого життя / Г. Кабка // Культура. Інформація. Творчість. – № 2. – 2006. – С. 4-5.
6. **Кагарлицький М.** «Співала ж дзвінко, дужо, незрівнянно!» / М. Кагарлицький // Віче. – 1995. – № 4. – С. 126-136.
7. **Москалець О.** Феномен Вікторії Лук'янець / О. Москалець // Музика. – 2005. – № 3. – С. 12-14.
8. **Оксана Андріївна Петрусенко:** [Електронний ресурс]: [біогр. довідка] / Л. Сашкова // Харків. обл. універсальна наукова бібліотека: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://opetrus.narod.ru>.
9. **Соломія Крушельницька та світовий музичний простір:** зб. ст. / Ред.-упор. О. Смоляк. – Тернопіль : Астон, 2007. – 188 с.
10. **Стяжкіна О.** Жінки в історії української культури другої половини ХХ століття. Моногр. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2002. – 270 с.
11. **Українки в історії. ХХ-ХХІ століття:** [зб. нарисів] / відп. ред. В. Борисенко. – К. : Либідь, 2012. – 287 с.
12. **Швачко Т.** Євгенія Мірошніченко / Т. Швачко. – К. : Муз. Україна, 2011. – С. 223.
13. **Швачко Т.** Корифей української опери: [про опер. співачку Марію Литвиненко-Вольгемут] / Т. Швачко // Музика. – 2012. – № 2. – С. 20-25.
14. **Чекан О.** Панна бельканто / О. Чекан // Український тиждень: суспільно-політичний журнал. – 10 лип. – 2009. – Вип. 89. – № 28. – С. 52-54.
15. **Чигер О.** Концертна діяльність Соломії Крушельницької за межами України / О. Чигер // Наук. зап. ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2012. – № 3. – С. 7-12.

Reference

1. **Antoniuk V.** Ukrainska vokalna shkola: etnokulturolohichniy aspekt: monohrafiia / V. Antoniuk. – K. : Ukrainskaideia, 2001. – 144 s.
2. **Barvinskyi V.** Z muzychno-pysmennytskoi spadshchyny. Doslidzhennia, publitsystyka, lysty / V. Barvinskyi. – Drohobych : Kolo, 2004. – 256 s.
3. **Hnyd B.** Istoriia vokalnogo mystetstva: pidruchnyk / B. Hnyd. – K. : NMAU, 1997. – 320 s.
4. **Hrabovskyi V.** Nashahordist i trahediia [pro O. Petrusenko] / V. Hrabovskyi // Literaturna Ukraina. – 2007. – 29 bereznia. – №12.
5. **Kabka H.** Kriz terny do zirok. Yevheniia Mirosnnychenko pro istoriiu svoho zhyttia / H. Kabka // Kultura. Informatsiia. Tvorchist. – № 2. – 2006. – S. 4-5.
6. **Kaharlytskyi M.** «Spivala zhdzvinko, duzho, nezrivnianno!» / M. Kaharlytskyi // Viche. – 1995. – № 4. – S. 126-136.
7. **Moskalets O.** Fenomen Viktorii Lukianets / O. Moskalets // Muzyka. – 2005. – № 3. – S. 12-14.
8. **Oksana Andriivna Petrusenko:** [Elektronnyi resurs]: [biohr. dovidka] / L. Sashkova // Kharkivska oblasna universalna naukova biblioteka: [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <http://opetrus.narod.ru>.
9. **Solomiia Krushelnytska ta svitovy i muzychnyi prostir:** zb. statei / Red.-upor. O. Smoliak. – Ternopil : Aston, 2007. – 188 s.
10. **Stiazhkina O.** Zhinky v istorii ukrainskoi kultury druhoi polovyny XX stolittia. Monohrafiia. – Donetsk : Skhidnyi vydavnychiy dim, 2002. – 270 s.
11. **Ukrainky v istorii. ХХ-ХХІ stolittia:** [zb. narysiv] / vidp. red. V. Borysenko. – K. : Lybid, 2012. – 287 s.
12. **Shvachko T.** Yevheniia Mirosnnychenko / T. Shvachko. – K.: Muzychna Ukraina, 2011. – S. 223.
13. **Shvachko T.** Koryfei ukrainskoi opery: [prooper. Spivachku Mariiu Lytvynenko-Volhemut] / T. Shvachko // Muzyka. – 2012. – № 2. – S. 20-25.
14. **Chekan O.** Panna belkanto / O. Chekan // Ukrainskyi tyzhden: suspilno-politychnyi zhurnal. – 10 lyp. – 2009. – Vyp. 89. – № 28. – S. 52-54.
15. **Chyher O.** Kontsertna diialnist Solomii Krushelnytskoi za mezhamy Ukrainy / O. Chyher // Nauk. zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. – 2012. – № 3. – S. 7-12.

Веремчук Ирина Анатольевна, магістрантка кафедри культурології і музеєведения Ровенського державного гуманітарного університета;

Шолудько Наталія Гавриловна, доцент кафедри культурології і музеєведения Ровенського державного гуманітарного університета

Украинская вокальная школа в личностях: вехи становления

Осуществлен обзор становления и развития украинской вокальной школы в творчестве С. Крушельницкой, М. Литвиненко-Вольгемут, А. Петрусенко, Е. Мирошниченко и В. Лукьянец, отмечено особенности их творческого пути и гражданской позиции.

Ключевые слова: вокальная школа, оперное искусство, С. Крушельницкая, М. Литвиненко-Вольгемут, А. Петрусенко, Е. Мирошниченко, В. Лукьянец.

Veremchuk Irina, undergraduate of the Department of Cultural Studies and Museology Rivne State Humanitarian university for;

Sholudko Natalya, Associate Professor, Department of Cultural Studies and Museology Rivne State gumanitornogo unyversiteta

Ukrainian vocal school in personalities: formation milestones

Carried out an overview of the formation and development of Ukrainian vocal school in the works S. Krushelnytska, M. Litvinenko-Wohlgemuth, A. Petrusenko, E. Miroshnichenko and V. Lukyanets, noted the peculiarities of their career, and citizenship.

Key words: vocal school, opera, S. Krushelnytska, M. Litvinenko-Wohlgemuth, A. Petrusenko, E. Miroshnichenko V. Lukyanets.

Надійшла до редакції 2.10.2015

УДК 387.3.24

Білінський Микола Миколайович, аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

БІБЛІОТЕКА ЯК ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ Т. Г. ШЕВЧЕНКА У КАНЕВІ

Розкривається процес створення та стан розвитку бібліотечного фонду Канівського історико-меморіального музею Т.Г.Шевченка, продемонстровані способи його поповнення. Висвітлено суть функціонування музейної бібліотеки як носія культурної спадщини.

Ключові слова: культурно-просвітницька робота, книжкове зібрання, прижиттєві та посмертні видання, меморіальний музей, музейний фонд, бібліографія, музейна шевченкіана, носій культурної спадщини.

Меморіальний музей Т. Шевченка у складі Шевченківського національного заповідника м. Канева проводить велику культурно-просвітницьку роботу, знайомить із життєвим і творчим шляхом Шевченка як поета і художника, основами національної української культури, історією становлення України. Одною з дієвих складових такої роботи є створення, розширення та постійне примноження книжкового музейного фонду.

Бібліотека меморіального музею Шевченка є одним із найважливіших структурних підрозділів історико-культурного закладу. Бібліотечний фонд є генератором наукових ідей, реалізатором різноманітних науково-історичних проєктів, стимулятором активного функціонування Шевченківського національного заповідника. Унікальним за наповненням є книжкове зібрання заповідника, що налічує понад 12 тис. од. зб. До нього входять рідкісні прижиттєві та посмертні видання творів Шевченка, переклади його творів мовами народів світу, шевченкознавчі дослідження, здійснені не лише в Україні, а й за кордоном, що дають можливість простежити впливи Шевченкової творчості на формування національної свідомості українців та інтерпретації Шевченка в різні історичні періоди за різних політичних режимів. Серед документів і матеріалів особливу цінність становлять книги вражень відвідувачів Тарасової гори, починаючи з 1897 р., що стали літописом всенародної любові до Т. Шевченка. Цінними є архіви П. Костирка, П. Тронька, С. Нехорошева, які розповідають про історію меморіалу, відзначення 100-річчя від дня народження та 150-річчя від дня смерті поета, матеріали відзначення 200-річчя з його дня народження містять унікальний фольклорний матеріал шевченківської тематики.

Заслуга у збагаченні музейної шевченкіани шанувальників поета належить колекціонерам М. Саркізову-Серазіні, Т. Максимюку, які передали до музею колекції унікальних видань творів Кобзаря, філокартії, філателії, малої пластики, нумізматики та фалеристики. Вагомим є дарунок родини академіка М. Біляшівського, яка, зокрема, подарувала музею оригінал офорта Шевченка «Приятелі».

ЗМІСТ

<i>Таргонський Г. М.</i> Рівненщина як сфера реалізації духовних потреб молоді (вітання учасникам)	3
<i>Постоловський Р. М.</i> Наукова творчість у нових соціально-політичних реалія	4
<i>Виткалов В. Г., Виткалов С. В.</i> Український культурний продукт у сучасних умовах (до результатів проведення XI Всеукраїнської науково-практичної конференції у м. Рівне)	6

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Карпова Л. П.</i> «Останній рицар» (Особистість у світовій історії)	11
<i>Горіна Л. І.</i> Традиція змагання в історії народно-інструментального виконавства	15
<i>Панасюк С. Л.</i> Становлення музичної освіти в братських школах України	21
<i>Адамчук К.</i> Форми вияву святково-обрядової практики в добу Козаччини	25
<i>Гірняк Г. З.</i> Становлення та розвиток академічного бандурного виконавства в другій половині ХХ ст.	30
<i>Макарук І.</i> Релігійна преса Волині 20-30 рр. ХХ ст.	33
<i>Дашко В.</i> Військові підпільні формування на Сарненщині в роки німецько-радянської війни	37

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Дем'янюк М.</i> Методологічні аспекти дослідження світогляду письменника-полеміста Івана Вишенського	43
<i>Онишко Л. В.</i> Синтез художнього твору як засіб відтворення дійсності	50
<i>Ясінський М. М.</i> Образологічне обґрунтування потреби формування теорії культурно-історичного концептуалізму	55
<i>Гірняк Г. З.</i> Систематизація документації органів місцевого самоврядування м. Львова в 2012 р.	59
<i>Майборода Р.</i> Специфіка розвитку культурного інтелекту у чоловіків і жінок	64
<i>Соїч В.</i> Визначення поняття реклами з точки зору різних підходів до її вивчення	69
<i>Войтович Г.</i> Функції молодіжного дозвілля	73
<i>Чуб Г.</i> Проблеми дозвілля молоді України	78

Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Білик О. М., Брагіна Т. М.</i> Стан та перспективи підготовки фахівців зі спеціальності «медіа-комунікації» в Харківській державній академії культури в контексті сучасної медіа-освіти	83
--	----

<i>Дудик Р.</i> Особливості розвитку комунікативної компетентності студентів вищих музичних навчальних закладів	88
<i>Чернюшок О. В.</i> Методика розвитку креативності у майбутніх художників педагогів на заняттях із композиції	93
<i>Тютюк М. Т.</i> Засоби невербальної комунікації у класі вокалу: Status quo, pro et contra	99
<i>Помпа О.</i> Осучаснення дисципліни з народно-сценічного танцю технічними засобами	106
<i>Кашевський О. В.</i> Соціальні бальні танці у сучасному культурному просторі: психосоціальний аспект	110
<i>Ширко В. М.</i> Підготовка майбутніх фахівців із туризму до анімаційної діяльності	116

Розділ IV. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Станичнов О.</i> Особливості автопортретів митців польської сецесії	120
<i>Бійо В. В.</i> «Паладини» Ж.Ф. Рамо на сучасній оперно-балетній сцені	126
<i>Бондарчук Я. В.</i> Життєвий і творчий шлях художниці Л. І. Спаської	134
<i>Красєва І.</i> Фестивалі аматорського мистецтва в Україні	139
<i>Боровець О. О., Казначєва Л. М.</i> Використання зразків класичної музики в сучасному житті	146
<i>Гедзь О.</i> Здобутки української музичної культури на шляху її національного відродження наприкінці XIX – початку XX ст.	150
<i>Чеплаков С.</i> Українська культура в сучасних умовах	156
<i>В'юн К. В., Матвєєва В. С.</i> Культурні зв'язки української діаспори з сучасною Україною	162
<i>Смирнова Н.</i> «Нехай воскресне Бог» Д. Бортнянського: інтонаційний зміст та особливості виконання твору	166
<i>Веремчук І. А., Шолудько Н. Г.</i> Українська вокальна школа в постатях: віхи становлення	172
<i>Білінський М. М.</i> Бібліотека як основа діяльності меморіального музею Т. Г. Шевченка у Каневі	177
<i>Сидор Т.</i> Сімейне дозвілля – пріоритетний напрям діяльності клубних закладів	180
<i>Стенко О. М.</i> Публікації ООН	185
<i>Ягодка І. Ю.</i> Особливості топонімів південної частини Острозького району	189
<i>Титуса В. М.</i> Музична освіта Львівщини кінця XIX – початку ХХІ ст.	193
<i>Бучко М. В.</i> Діяльність закладів мистецького спрямування у м. Львові кінця ХХ початку ХХІ ст.	198
<i>Трохимчук М.</i> Театральне життя Рівненщини крізь призму спеціальної літератури	204

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

*АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

ВИПУСК 15

Наукове редагування, упорядкування і коректура – **проф. Виткалов В.Г.**
Комп'ютерний набір, верстка та макет – **доц. Виткалов С.В., Федорук Л.М.**
Відповідальний за випуск – **Виткалов В.Г.**

Підписано до друку 24.12.2015. Замовлення № 190/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 22.3. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 15 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ,
2015. – 211 с.

*Висловлюємо подяку начальнику управління культури і туризму
Рівненської облдержадміністрації п. Ярославу Мельнику
за часткову фінансову підтримку видання*

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12